

Heemkundevereniging "Leeuwen"

Opgericht 6 mei 2009

NIEUWSBRIEF - SEPTEMBER 2015

In dit nummer:

De doden weer tot leven	1
Inwoner van Oss, van Leeuwense afkomst, betrokken bij moord in Oss	2
R.K.kerk gebouwd op protestantse grond / Bezoek aan Oranjestad Buren	3
Besluitenlijst jaarvergadering 2015	4

De doden weer tot leven

(Interview Gerard Kouwenberg met Jo de Groot)

Oud-Leeuenaar Jo de Groot ging in 1997 op 58-jarige leeftijd met de Vut, na een dienstverband van 42 jaar bij de Kock van Gelder. Tegenwoordig woont hij met zijn vrouw Henny Sepers in Tiel. Bij wijze van hobby heeft hij sinds zijn pensionering samen met zijn vrouw uitgebreid stamboomonderzoek verricht naar hun beider families. De roots van de familie de Groot bleken in Gemert te liggen, die van zijn vrouw in Heerewaarden en van moederszijde vooral in Duitsland.

Tijdens hun naspeuringen kwamen ze veel op kerkhoven, omdat ze in de archieven van de gemeenten vaak stuitten op door privacy beschermde gegevens. Veel graven bleken echter in de loop der jaren te verdwijnen, zodat ze het verstandig vonden deze tijdig te fotograferen.

Foto: Het graf hiernaast ligt op het R.K. kerkhof te Alphen en is bewerkt (was voorheen niet te lezen) →

Er bestond destijds al de website "online-begraafplaatsen", die alle graven in Nederland in beeld trachtte te brengen, maar deze site was nog verre van compleet en men vroeg vrijwilligers voor dit project. Toen onstond bij Henny en Jo het idee om de vele foto's een bestemming te geven en alle graven van Maas en Waal via deze site volledig in kaart te brengen.

De klus bleek omvangrijker dan gedacht.

Er werd maandenlang, iedere dag aan gewerkt.

Daarbij waren ze erg afhankelijk van de weersomstandigheden en ook waren de opschriften op de grafzerken vaak moeilijk te lezen met het gevolg dat de letters bewerkt moesten worden.

In totaal ging het om 17 begraafplaatsen en 6771 personen.

Vanaf augustus 2014 werden zowel Heerewaarden als alle begraafplaatsen in Maas en Waal regelmatig bezocht.

De graven werden gefotografeerd, beschreven, geïndexeerd en na de nodige bewerking op de website gezet.

Ook gecremeerde personen met een urnengraf of een gedenksteen in een urnenmuur zijn vermeld.

Het mooiste onderdeel van dit project waren de oude graven.

Het was steeds weer een uitdaging om de teksten en de vaak fraaie opschriften goed te ontcijferen.

De oudste grafsteen (156 jaar) werd aangetroffen op het NH-kerkhof van Wamel.

Het graf is van N. de Ridder en zijn echtgenote A.C. Hiebendaal.

Dankzij de foto's van Henny en Jo zijn ook graven die geruimd waren weer "terug".

Hun werk is eigenlijk nooit afgerond omdat er steeds weer nieuwe graven bijkomen.

Jo en Henny de Groot hebben al veel positieve reacties gehad.

Jo is sinds 2015 vrijwilliger bij onze heemkundevereniging en heeft de laatste jaren veel genealogische kennis opgedaan, welke hij graag met u wil delen.

De resultaten van hun werk zijn te vinden op <http://www.online-begraafplaatsen.nl/>

De foto's zijn, op aanvraag, gratis beschikbaar voor iedereen.

Door Jan van Gelder (met gegevens uit "Bende van Oss" en archief te 's Hertogenbosch)

Hoe raakte een inwoner van Oss, waarvan de ouders uit Leeuwen afkomstig waren, betrokken bij een moord in Oss?

Eind 1800, begin 1900 stond er vaak in de krant dat er weer een brand was geweest in Dreumel. Het verhaal ging, dat een onweersbui tussen de rivieren lang bleef hangen en er dan vele inslagen waren. In Dreumel stonden toen vele oude boerderijtjes met veel hout en met riet gedekt, die zeer brandbaar waren.

In Oss werd in die tijd door diverse benden regelmatig een moord begaan en zo ontstond in Maas en Waal het gezegde: "Brand in Dreumel, moord te Oss".

Oss was midden 1800 niet veel meer dan een groot boerendorp met weinig voorzieningen en er heerste grote werkeloosheid.

Ook de kleine boeren op de zandgronden hadden het slecht. Deze uitzichtloze toestand werd in de vele cafés en bierhuizen, die Oss toen rijk was, besproken.

Daardoor ontstonden een aantal agressieve benden, waarvan de bende "De baron" de belangrijkste was. Hoofd hiervan was Marinus van Berkum, die al veel op zijn kerfstok had.

Hij was eigenaar van café "De grijze beer" aan de Berghemseweg.

Ook was hij boer (had een grote veestapel) en kuiper (maakte houten kuipjes en vaatjes om boter te verpakken).

Leden van genoemde bende gingen vaak 's nachts op rooftocht in en om Oss.

In o.a. Oijen, Lith, Hees, Berghem en Megen stalen ze geld en goederen en werden soms mensen vermoord.

Vanaf 1870 veranderde Oss van een agrarische gemeenschap in een industriestad.

De fam. Jurgens en later ook de firma v.d. Berg begonnen met de productie van margarine.

Kort daarop begonnen ook slager den Hartog en de fam. Zwanenberg een exportslagerij.

Dat betekende volop werk en een vast inkomen voor de vele werkeloze arbeiders in Oss en omgeving.

Voor de fabrieken werden thuis houten kuipjes en kistjes voor vlees gemaakt,

wat een mooie bijverdienste was voor de grote gezinnen.

Ook werd Oss op het spoorwegnet aangesloten.

Maar op de fabrieken heerste een waar schrikbewind: arbeiders werden door directeuren en opzichters uitgebuit.

Lange werktijden, vies werk en ontslag om niets, waren eerder regel dan uitzondering. Daarbij was de gemeentelijke en kerkelijke overheid op de hand van de directeuren. Toen de fabrieken besloten om de vaatjes en kistjes zelf te gaan maken, was de maat vol.

Om de rust terug te laten keren werd de marechaussee fors uitgebreid en G. Hoekman werd aangesteld als commandant.

Zijn taak was: de criminaliteit bestrijden en de orde handhaven bij ontslagen op de fabrieken.

Hij was voor niemand bang, kwam uit Zeeland, was protestant en kon in het overwegend katholieke Oss maar moeilijk omgaan met de oude tradities en leefwijze.

Toen het huis van directeur Jurgens werd vernield, moest Hoekman dit uitzoeken.

De baron en zijn aanhangers waren het er over eens: "De vlek" moest weg (Hoekman had een bloedvlek in zijn gezicht). In het cafe werd besproken wie deze klus zou klaren.

Gijs van Gelder was beroepsmilitair geweest, had in Indië gediend en hij wist hoe ze dit moesten aanpakken.

Op de avond van Palmzondag 1893 surveilleerde Hoekman in het centrum van Oss (Heuvel).

Vanuit een boomgaard werd hij beschoten. Hij schoot meteen terug, maar een volgend schot met zware hagel (gemaakt door smid van Galen, van lood, gestolen op de fabriek) werd hem noodlottig.

Drie weken later werden de daders gevonden: Toon van Berkum, Gijs van Gelder en J. van Galen.

Gijs van Gelder werd als hoofddader beschouwd en kreeg levenslang.

Voor de vrouw van Gijs werd in Oss 100 gulden opgehaald, om het leed te verzachten.

Van de gemeente kreeg ze geen onderstand (bijstand), maar slechts één roggebrood per week.

Bronnen: A.G. Schulte "Monumenten van geschiedenis en kunst"
 Historische Werkgroep 2000, boek "Tussen Waal en Wetering"

Samensteller: Toon Banken

Beneden-Leeuwen:

Rooms-Katholieke kerk, gebouwd op Protestants zand

Aan de Zandstraat nr.77 staat de R.K. parochiekerk, toegewijd aan de H. Alphonsus de Liguori. Het is een neoromaanse kruisbasiliek, gebouwd in de jaren 1898-1900, naar ontwerp van architect C. Franssen uit Roermond.

De kerk is gebouwd in machinale baksteen van bonte kleur met toepassing van hardsteen voor basementen, uitwendig lijstwerk en dekplaten. Zandsteen is toegepast voor de beeldhouwde onderdelen, met name de kapitelen van pijlers en zuiltjes. Zwart gepolijst graniet is gekozen voor de schachten van de kolommen in het middenschip en van de zuiltjes in het schijntriforium.

In april 1898 werd een begin gemaakt met de bouwtekeningen voor de kerk.

Op 5 oktober 1898 werd de bouw van kerk en pastorie aangenomen door de Amsterdamse aannemer F. Raymakers, die het werk uitvoerde voor de som van f 61.838,--.

Een bedrag van f 23.900,-- kwam hier nog bij voor de stenen, die afzonderlijk geleverd werden.

Uit een grondboring bleek echter dat het vaste zand vijf tot zeven meter diep zat, zodat het bouwterrein tot die diepte moest worden uitgegraven en vervolgens met zand van elders moest worden aangevuld.

Leuk detail is dat dit zand afkomstig was uit een perceel aan de Liestert en werd gekocht van het Protestants kerkbestuur.

Bouwpastoor Van Weert schreef met enige humor in zijn dagboek "dat het zand op die manier toch weer katholiek werd!"

Bezoek aan Oranjestad Buren

Zaterdag 16 mei jl. bezochten een aantal leden van onze vereniging het stadje Buren.

Buren wordt ook wel de parel van de Betuwe genoemd en is een stadje met een rijke geschiedenis en veel bezienswaardigheden en monumenten.

Buren kreeg in 1395 stadsrechten en mag zich Oranjestad noemen vanwege de band met de koninklijke familie.

Willem van Oranje trouwde er in 1551 met Anna van Buren.

Prinses Beatrix en koning Willem-Alexander zijn hierdoor gravin en graaf van Buren.

De stadswandeling o.l.v. een gids zorgde mede voor een zeer geslaagde excursie.

Vrije inloop in "Ons Home" Brouwersstraat 7A.

Iedere 2^e en 4^e woensdagmiddag van de maand (14.00 - 16.00 uur) kunnen zowel leden als niet-leden zonder vooraf gemaakte afspraak binnenlopen in de eigen ruimte van de heemkundevereniging.

Hier kan men alle informatie krijgen over de activiteiten van de vereniging.

*Wij willen nogmaals benadrukken dat Heemkundevereniging Leeuwen
 staat voor Beneden- en Boven-Leeuwen.
 Voelt u zich ook betrokken bij de historie van beide dorpen ?
 Sluit de Heemkundevereniging in uw hart en word lid voor € 12,50 per jaar !*

Door Toon Banken

Korte besluitenlijst ledenvergadering Heemkundevereniging "Leeuwen"
gehouden op dinsdag 21 april 2015 om 19.00 uur in zaal D'n Dulper te Boven-Leeuwen.
 Aanwezig: 34 leden; 6 leden hebben zich afgemeld.

Besluitenlijst: de gebruikelijke jaarstukken als het bestuurlijk jaarverslag, het financieel jaarverslag en de begroting voor het volgend jaar worden goedgekeurd.

Gerard Kouwenberg uit Beneden-Leeuwen wordt met algemene stemmen tot bestuurslid gekozen en Toon Banken wordt herkozen.

Het voorstel van het bestuur om de contributie met ingang van **1 januari 2016** met € 2,50 te verhogen tot € 12,50 krijgt de volledige instemming van de vergadering.

Voorzitter Jan van Gelder geeft nog enige toelichting op de ingebruikname en de wekelijkse activiteiten in "**Ons Home**" **Brouwersstraat 7A**.

Bij de rondvraag komen de volgende onderwerpen aan de orde:

* Ton van Kruisbergen deelt mee, dat in juli het nieuwe klompenpad geopend zal worden, hetgeen voor kennisgeving wordt aangenomen.

* Nol van Eck stelt voor om Willie Hol bij de gemeente voor te dragen voor een straatnaam en dit verzoek tevens door te sturen aan de Gelderlander en de weekbladen. De vergadering kan hiermee instemmen.

* John van Heck verzoekt te bekijken of er een zoekfunctie op de website kan komen waarmee gemakkelijker op onderwerp gezocht kan worden.
 -Webmaster Gerard Kouwenberg zal hiervoor zorgen.

Na afloop van de ledenvergadering wordt om 20.00 uur **een fototentoonstelling** geopend die door 107 personen is bezocht.

Er werd met grote waardering gesproken over deze tentoonstelling.

Sponsor:

Bankrekening: NL10RABO 014.95.51.274

Secretariaat en redactie: Rozenstraat 15,

6658 WS Beneden-Leeuwen

Telefoon: 0487-593505

Email: toon.banken@planet.nl

Kamer van Koophandel nr. 30 26 09 37

website: www.Heemkundevereningleeuwen.nl

Het bestuur:

- Jan van Gelder, voorzitter
- Toon Banken, secretaris
- Cees van den Akker, penningmeester
- Theo Huisman, bestuurslid
- Gerard Kouwenberg, webmaster
- Ton van Kruisbergen, bestuurslid